

การพัฒนาทักษะการสื่อสารด้วย PECS สำหรับบุคคลออทิสติก

DEVELOPMENT OF COMMUNICATION SKILLS WITH PECS FOR AUTISTIC PERSON

ฐาวรี ชันสำโรง*, เมธิสา พงษ์ศักดิ์ศรี**

บทคัดย่อ การวิจัยเชิงนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อถอดบทเรียนการพัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับบุคคลออทิสติกด้วยระบบการแลกเปลี่ยนรูปภาพเพื่อการสื่อสาร (PECS) กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลออทิสติกที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยการพูดจำนวน 1 ราย และผู้ดูแลบุคคลออทิสติก จำนวน 1 ราย โดยการเลือกแบบเจาะจง คณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ การสังเกตพฤติกรรมของบุคคลออทิสติกตัวอย่าง และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ดูแลบุคคลออทิสติก ระยะเวลาในการทำวิจัย ระหว่างตุลาคม 2559 – มกราคม 2560 ภายหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์ วิเคราะห์ แปลความหมาย และสรุปผลการถอดบทเรียน ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ PECS สามารถช่วยให้บุคคลออทิสติก ระดับรุนแรง (Low-functioning autism) ที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยการพูดสามารถสื่อสารด้วยภาพกับบุคคลรอบข้างอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในชีวิตประจำวันและการทำงาน เนื่องจากวิธีการเรียนรู้ของเด็กหรือบุคคลออทิสติกสามารถเรียนรู้ได้จากกรมองเห็นและมีความจำเป็นรูปภาพที่ชัดเจน (People with autistic can easily remember visual images) ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญยิ่งคือ ความพร้อม ความสมัครใจ และความอดทนอย่างเต็มที่ของผู้ดูแล นอกจากนี้ ความถี่และความต่อเนื่องของการฝึกใช้ PECS ในทุกเวลาที่มีโอกาสเป็นปัจจัยร่วมที่สำคัญ โดยเริ่มฝึกจากเรื่องใกล้ตัวและชอบมากที่สุดของบุคคลออทิสติก แล้วจึงขยายไปยังเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ประกอบกับการจัดทำตารางและขั้นตอนการทำงานของกิจกรรมในแต่ละวันด้วยภาพ (Visual strategies) นับเป็นแนวปฏิบัติที่พัฒนาทักษะการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับบุคคลออทิสติกที่มีข้อจำกัดด้านการพูด แม้ระดับรุนแรง ให้ไปสู่อ่านสื่อสารเพื่อการดำรงชีวิต ด้านการเรียน และการทำงาน ได้จริง

คำสำคัญ : การพัฒนาทักษะการสื่อสาร, บุคคลออทิสติก, PECS

ABSTRACT This study is based on the methodology of qualitative research that was to draw up the lesson learned from developing of communication skills for autistic person who could not speak through PECS. One person with autism who could not speak and one caregiver were the purposive selective sample. The good model of autistic person observation and a deep caregiver interview were used for data collection by the researcher from October 2016 to January 2017. Having been collected, the data were synthesized, analyzed, interpreted and concluded as a lesson learned by the researcher. The results were as follows: the development of communication skills through PECS could be effectively used with the people with autism who were low-functioning and could not speak because the people with autism could easily remember visual images. The most successful factors to support PECS using were love, voluntary mind, overwhelming and patient intention of a caregiver. Moreover, the frequency and continuity in using PECS were main correlated factors. Things that were most relevant and favorite to life of autistic person should be started first and extended to daily activities. Daily time table and activities' steps with visual strategies were also important to effectively develop communication skills of autistic person who could not speak, in low functioning, up to be able to communicate, learn and work.

Keywords : Development of communication skills, Autistic person, PECS.

*ดร.ฐาวรี ชันสำโรง คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

**รศ.ดร.เมธิสา พงษ์ศักดิ์ศรี ภาควิชากิจกรรมบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บทนำ

ภาวะออทิสซึมเป็นหนึ่งในความผิดปกติทางการพัฒนาล่าช้าที่เรียกว่า PDDs (Pervasive Developmental Disorders) คือมีความบกพร่องของพัฒนาการแบบรอบด้านซึ่งพบได้ในช่วงต้นของชีวิตอาการจะแสดงให้เห็นในช่วงอายุ 2-3 ปี หรือเร็วกว่านั้นขึ้นกับการสังเกตของผู้ปกครองและนำมาพบแพทย์ภาวะออทิสซึมจะมีความสัมพันธ์กับความผิดปกติของระบบประสาทและความผิดปกติของสมองคือมีความผิดปกติของการพัฒนาของโครงสร้างเซลล์ในสมองส่วนซีรีเบลลัมและระบบลิมบิกและเป็นภาวะที่เกิดขึ้นยาวนานตลอดชีวิต คำว่า “Autism” มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า “Auto” ซึ่งแปลว่า Self หมายถึงแยกตัวอยู่ตามลำพังในโลกของตัวเองเปรียบเสมือนมีกำแพงใสหรือกระจกเงากั้นบุคคลเหล่านี้ออกจากสังคมรอบข้างจึงเรียกว่าภาวะ ออทิสซึม (ทวิศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2553) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของความผิดปกติ 3 ด้านคือ 1) มีลักษณะในการเข้าสังคมที่ผิดปกติ 2) มีลักษณะในการสื่อสารที่ผิดปกติ และ 3) มีแบบแผนพฤติกรรมความสนใจหรือกิจกรรมที่จำกัดทำซ้ำๆ และคงรูปแบบเดิม (เมธิศา พงษ์ศักดิ์ศรี, 2554) ซึ่งมีแนวโน้มของการเกิดอุบัติการณ์ภาวะออทิสซึมในเด็กเพิ่มมากขึ้นและพบได้ในเด็กทั่วโลกโดยไม่จำกัดพื้นฐานทางสังคม ความผิดปกติหรือความบกพร่องเหล่านี้เป็นข้อจำกัดหรือข้อขวางบุคคลออทิสติกในการทำกิจกรรมการดำเนินชีวิตด้านต่างๆ ได้อย่างอิสระและการมีส่วนร่วมทางสังคมกับผู้อื่นได้ตามบทบาท (Spitzer, 2004; Law, 2006) ภาวะออทิสซึมแบ่งอาการของโรคได้เป็น 3 ระดับ คือ 1) ระดับรุนแรงน้อย : เด็กมักมีสติปัญญาดี มีพัฒนาการทางภาษาที่ดีพอใช้ สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ บางรายเรียนได้สูงถึงปริญญาเอก 2) ระดับรุนแรงปานกลาง : เด็กกลุ่มนี้มีพัฒนาการทางสังคมและภาษาที่จำกัดเรียนหนังสือไม่ได้สูงเท่ากลุ่มแรกแต่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ดีพอใช้ และ 3) ระดับรุนแรงมาก : เด็กกลุ่มนี้มีภาวะปัญญาอ่อนร่วมด้วย ภาษาและสังคมพัฒนาได้น้อยมาก ช่วยเหลือตนเองไม่ได้และต้องมีผู้ดูแลไปตลอดชีวิต (สถาบันราชานุกูล, 2555, หน้า 18 – 19) ในกลุ่มที่มีระดับรุนแรง (Low-functioning autism) พบว่า มากถึงร้อยละ 80 ที่ไม่สามารถสื่อสารกับบุคคลทั่วไปได้ ส่งผลให้กลุ่มนี้เกิดอาการก้าวร้าว ทำร้ายตนเอง(สถาบันราชานุกูล, 2556) ความบกพร่องด้านการสื่อสารของเด็กหรือบุคคลออทิสติกมีตั้งแต่พูดได้บ้างจนถึงพูดไม่ได้เลย ซึ่งถ้าเด็กสามารถพูดได้เร็ว โอกาสที่จะมีพัฒนาการทางภาษาใกล้เคียงปกติก็จะเพิ่มมากขึ้นในขณะเดียวกันการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมก็ลดลงด้วย ดังนั้นการฝึกและแก้ไขการพูดจึงมีความสำคัญ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการฝึกและแก้ไขการพูด ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญ แต่คือ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับเด็ก การพูดเป็นวิธีการสื่อความหมายที่สำคัญที่สุด อย่างไรก็ตาม ถ้าเด็กหรือบุคคลออทิสติกไม่สามารถพูดได้ ก็จำเป็นต้องหาวิธีการอื่นมาทดแทน เพื่อให้สามารถบอกความต้องการของตนเองได้ (ทวิศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2549) เนื่องจากวิธีการเรียนรู้ของเด็กหรือบุคคลออทิสติกสามารถเรียนรู้ได้จากการมองเห็นและมีความจำเป็นรูปภาพที่ดีเลิศ (People with autistic can easily remember visual images) (Bogdashina, 2003) ซึ่งเรียกวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้สื่อความหมายแทนการพูดว่า การสื่อความหมายทดแทน (Augmentative and Alternative Communication; AAC) เพื่อใช้ทดแทนการพูดเป็นการชั่วคราวหรือโดยถาวร ในรายที่มีความบกพร่องทางการพูดอย่างรุนแรง ได้แก่ กลวิธีการรับรู้ผ่านการมองเห็น (Visual strategies) เครื่องมือ (Communication devices) โปรแกรมปราศรัย และโปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสาร (Picture Exchange Communication System; PECS) เป็นต้น กล่าวคือ *กลวิธีการรับรู้ผ่านการมองเห็น* เป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ในการสื่อสารโดยการมองเห็นเครื่องมือต่างๆ ที่จัดทำขึ้นเพื่อบอกข้อมูล แสดงสิ่งต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นให้เด็กเห็นได้ชัดเจน เช่น ตารางเวลา ปฏิทิน สมุดบันทึก รายการซื้อของ เมนูอาหาร เป็นต้น *เครื่อง โอภา* คือ เครื่องมือสำหรับการสื่อสารของเด็กออทิสติกเป็นวิธีการพูดที่สื่อความหมายที่ดี โดยใช้วิธีการกดปุ่มแล้วจะมีเสียงออกมา ตัวอย่างเช่น กดปุ่มที่ 1 - กินข้าว กดปุ่มที่ 2 - อาบน้ำ เป็นต้น *โปรแกรมปราศรัย* เป็นซอฟต์แวร์มัลติมีเดีย เพื่อช่วยในการสื่อสารสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการพูด โดยใช้ร่วมกับเครื่อง โอภา ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ทำหน้าที่เป็นเสมือนกล่องที่บรรจุเสียงพูดที่ใช้ในการสนทนาไว้อย่างไม่จำกัดจำนวน โดยแบ่งเสียงเป็นหมวดหมู่ตามการใช้งาน ซึ่งแต่ละเสียงจะประกอบด้วย หน่วยเสียงพูด รูปภาพ และข้อความ และ *ระบบการแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสาร*

(PECS) เป็นการจัดระบบการเรียนรู้ในเรื่องการสื่อสาร โดยให้เด็กหิบบภาพให้ผู้ร่วมสนทนา เพื่อสื่อสารถึงสิ่งที่ต้องการ โดยมีการฝึกอย่างเป็นระบบ รวม 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การแลกเปลี่ยนภาพ (How to communicate) ขั้นที่ 2 การเพิ่มระยะห่างในการแลกเปลี่ยนภาพและการพยายามแลกเปลี่ยนภาพให้ได้ (Distance and Persistence) ขั้นที่ 3 ขั้นเรียนรู้การแยกแยะภาพ (Picture discrimination) ขั้นที่ 4 การสร้างประโยค (Sentence Structure) ขั้นที่ 5 การฝึกตอบสนองคำถาม “ต้องการอะไร” (Responding to “what do you want?”) (Responsive Requesting) และขั้นที่ 6 ขั้นฝึกการแสดงความคิดเห็น (Commenting) โดยมีการฝึกอย่างเป็นระบบ รวม 6 ขั้นตอน จนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ กระบวนการฝึก PECS 6 ขั้นตอนนี้มีลักษณะการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ การดู และการพูดออกเสียงตาม (Learning by doing) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถที่แฝงอยู่ในตัวของบุคคลออทิสติกคือ การดูแล้วทำตาม ซึ่งบุคคลออทิสติกก็ต้องการแก้ปัญหาและสามารถเปลี่ยนแปลงให้เกิดการพัฒนาขึ้นได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป (ฐาวรี ชันสำโรง, เมธิสา พงษ์ศักดิ์ศรี, 2560) PECS จึงมีความตรงและเหมาะสมกับเด็กหรือบุคคลออทิสติกที่ยังไม่มีภาษาพูดหรือมีภาษาพูดที่น้อยมากจะสามารถช่วยให้กลุ่มนี้มีโอกาสที่จะพูดได้และมีช่องทางในการสื่อสาร ได้เรียนรู้ทั้งความเข้าใจภาษาและการแสดงออกทางภาษาได้อย่างเร็วยิ่งขึ้น เนื่องจาก PECS มีจุดเด่นที่สำคัญคือ 1) สอนให้เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมโต้ตอบทันทีทันใด 2) สอนให้เด็กเป็นผู้เริ่มต้นการสนทนา (หรือการสื่อสาร) 3) ให้สิ่งของเป็นรางวัล ตามด้วยคำชม 4) เด็กไม่จำเป็นต้องมีทักษะเบื้องต้นในการสื่อสาร 5) สอนการสื่อสารในขณะที่เด็กอยู่ท่ามกลางคน 2-3 คน ซึ่งเด็กจะต้องใช้ทักษะ ทางสังคมเพื่อให้เกิดการสื่อสาร 6) เห็นผลในระยะเวลายาว และ 7) เป็นวิธีง่าย ทำให้เด็กเข้าใจง่าย (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2549) ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะถอดบทเรียนบุคคลออทิสติกต้นแบบที่มีข้อจำกัดด้านการสื่อสาร แต่สามารถสื่อสารกับบุคคลรอบข้าง ดำรงชีวิต เรียนหนังสือ และทำงานได้ด้วยการใช้ PECS เพื่อนำผลการวิจัยเชิงประจักษ์ไปเผยแพร่ให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะอย่างกว้างขวางต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อถอดบทเรียนบุคคลออทิสติกต้นแบบที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยการพูดโดยใช้ PECS

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นบุคคลออทิสติก และผู้ดูแลบุคคลออทิสติก เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจงคือ เป็นบุคคลออทิสติกต้นแบบที่มีข้อจำกัดด้านการสื่อสาร แต่สามารถสื่อสารกับบุคคลรอบข้าง ดำรงชีวิต เรียนหนังสือ และทำงานได้ด้วยการใช้ PECS จำนวน 1 ราย และผู้ดูแลบุคคลออทิสติกต้นแบบที่ใช้ PECS พัฒนาทักษะการสื่อสาร จำนวน 1 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือวิจัยที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือ คณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เทคนิคและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant observation) บุคคลออทิสติกตัวอย่าง และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ดูแลบุคคลออทิสติกตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์โดยใช้วิธีการอุปนัย (Analytic induction) โดยการตีความ เพื่อทำการวิเคราะห์ผล การเกิดความรู้ความเข้าใจในการใช้ PECS ของผู้ดูแลบุคคลออทิสติก แล้วนำมาหาความสอดคล้องของข้อมูลของการนำทักษะไปหมุนเกี้ยวสู่การปฏิบัติของบุคคลออทิสติกตัวอย่าง แล้วนำเสนอผลในรูปแบบของการบรรยาย โดยพิจารณาจากบุคคลออทิสติกตัวอย่างจากการสังเกตและวิธีทัศน์ถึงความสามารถในการใช้ทักษะการสื่อสารด้วยภาพ ความจำและความเข้าใจในการใช้ PECS จนเกิดทักษะการสื่อสาร รวมถึงการนำทักษะการสื่อสารด้วย PECS ที่เกิดขึ้นจากการฝึกและหมุนเกี้ยวสู่การปฏิบัติได้ด้วยตัวเอง

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้ทักษะการสื่อสารด้วย PECS มีการบันทึกภาพถ่ายและวิดีโอเพื่อยืนยันถึงทักษะการสื่อสารด้วย PECS ของบุคคลออทิสติกตัวอย่าง และให้เห็นผลสำเร็จที่เกิดขึ้นกับบุคคลออทิสติกตัวอย่างจริง

ระยะเวลาในการวิจัย ระหว่างตุลาคม 2559 – มกราคม 2560

สถานที่วิจัย สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ จังหวัดเชียงใหม่

การรับรองจริยธรรมการวิจัย คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยด้านสาธารณสุขในคน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ ได้รับรองจริยธรรมการวิจัยในคน เลขที่ EC-CMPHO 10/2559

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ 1) ข้อมูลพื้นฐานของบุคคลออทิสติกตัวอย่าง 2) การพัฒนาทักษะการสื่อสารด้วย PECS และผลเชิงประจักษ์ในการใช้ PECS ของบุคคลออทิสติกตัวอย่าง และ 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาทักษะการสื่อสารของบุคคลออทิสติกด้วย PECS มีดังนี้

1) ข้อมูลพื้นฐานของบุคคลออทิสติกตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือ ผู้ดูแลน้องโชคชัย (นามสมมุติ) บุคคลออทิสติกตัวอย่าง ซึ่งเป็นน้ำสะใภ้ของน้องโชคชัย สรุปได้ดังนี้

น้องโชคชัย เป็นลูกครึ่งไทย-อเมริกัน บิดาเป็นคนอเมริกัน มารดาเป็นคนไทย เขาเป็นลูกคนเดียว เกิดที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ปัจจุบันอายุ 20 ปี 2 เดือน (เมื่อเดือน ธันวาคม 2559) ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นออทิสซึมระดับรุนแรง (Low-functioning autism) ตั้งแต่วัยเด็กเล็ก เขาเข้าใจภาษาพูดได้น้อยแม้ภาษาอังกฤษ ไม่สามารถใช้ภาษาพูดสื่อสารความต้องการของตนเองได้ พัฒนาการด้านสังคมมีน้อยมากและการควบคุมอารมณ์ทำได้ไม่ดี รวมทั้งช่วยเหลือตนเองได้น้อย เขามักจะมีอาการตาลอยมองไปด้านบนและโยกตัวไปมา และหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่มีการเคลื่อนไหวมากหรือมีเสียงดังต่างๆ ในบางครั้งแสดงอาการก้าวร้าว ทำร้ายตนเอง เพราะไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้หรือต้องการออกจากสถานการณ์นั้น เมื่อถึงวัยเข้าโรงเรียน พ่อแม่พาเขาไปเรียนที่โรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เขาจึงได้รับการพัฒนาทักษะทางสังคม เช่น การรู้จักควบคุมตนเอง การมีมารยาท รู้จักระเบียบวินัย และการแบ่งปัน รวมทั้งการช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน แต่พัฒนาการของเขาดีขึ้นไม่มาก เพราะในทุกวันเขาจะอยู่บ้านกับพ่อและพี่เลี้ยง แต่ไม่ได้สอนอะไรให้เขา ให้เขาอยู่แบบสบาย รวมทั้งเขาได้รับการเลี้ยงดูแบบเอาใจ เขาอยากไปโรงเรียนวันไหนก็ไป วันไหนไม่อยากไปก็ไม่ไป ในที่สุด เขาก็อยู่บ้านแทนการไปโรงเรียนเพราะไม่ต้องการไป ต่อมาเมื่อเขาอายุได้ 15 ปี พ่อของเขาเสียชีวิต แม่ของเขาจึงตัดสินใจพาเขากลับมาประเทศไทย มาพำนักอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเป็นบ้านของแม่ของเขา ด้วยเหตุที่แม่ของเขาไม่สามารถช่วยพัฒนาและควบคุมพฤติกรรม/อารมณ์ของเขาที่เริ่มเปลี่ยนวัยได้ จึงให้น้ำสะใภ้ (คุณอุ๊-ชื่อเล่น) ของเขาเป็นผู้ดูแล (ดูแลเต็มเวลา โดยอยู่กับน้ำชายและน้ำสะใภ้) และเริ่มฝึกการใช้ PECS โดยผู้ดูแล จากนั้นแม่พาเขามาพัฒนาทักษะทางสังคมที่คลินิกจิตเวชเด็กและวัยรุ่น ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์เชียงใหม่ รวมทั้งพาเขาเข้าเรียนในโรงเรียนที่รับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดเชียงใหม่จนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลาในการใช้ PECS 5 ปี หลังจากย้ายกลับมาอยู่เมืองไทยอย่างถาวร ปัจจุบันนี้ น้องเป็นบุคคลออทิสติกต้นแบบของสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์เชียงใหม่ที่สามารถสื่อสารกับบุคคลรอบข้างด้วย PECS อย่างมีประสิทธิภาพและใช้ชีวิตได้ดังบุคคลทั่วไปที่พึงกระทำได้ เช่น การทำกิจวัตรประจำวัน (การล้างหน้า แปรงฟัน แต่งตัว รับประทานอาหาร ฯลฯ) การซื้ออาหาร-รับเงินทอน-เก็บเงินทอน การซื้อของในห้างร้านตามรายการที่กำหนด เป็นต้น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้โดยไม่มีผู้ดูแล (คุณอุ๊) ได้ รวมถึงสามารถทำงาน (ประกอบอาชีพ) : ทุกวันอังคาร-วันศุกร์

จัดเตรียมห้องพักโรงแรมสำหรับผู้เข้าพักของสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์เชียงใหม่โดยไม่รับเงินเดือน (จากบริษัทที่ว่าจ้าง) และทุกวันจันทร์ ทำงานขายของที่โรงพยาบาลมาราชนครเชียงใหม่

2) การพัฒนาทักษะการสื่อสารด้วย PECS และผลเชิงประจักษ์ในการใช้ PECS ของบุคคลออทิสติกตัวอย่าง แบ่งเป็น 3 ระยะคือ ระยะศึกษาการใช้ PECS ระยะประดิษฐ์ PECS ระยะการฝึกใช้ PECS และระยะเห็นผลเชิงประจักษ์

ระยะศึกษาการใช้ PECS : PECS นำมาใช้พัฒนาทักษะการสื่อสารให้กับน้องโชคชัย ด้วยความสมัครใจและความตั้งใจที่จะช่วยเหลืออย่างเต็มที่ พร้อมกับความหวังดีของผู้ดูแล (คุณอุ๊) เมื่อการกระทำเกิดจากความพอใจในสิ่งที่ทำ (ฉันทะ) เป็นฐาน จึงไม่จำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องนั้นๆ มาก่อน การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองเพื่อแก้ปัญหาเกิดขึ้นด้วยการชวนขยายไฟรู้อย่างใส่ใจของผู้ดูแล ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังต่อไปนี้ “น้องโชคชัยเริ่มมาฝึก PECS กับอุ๊เมื่อน้องอายุ 15 ปี ค่ะ ก็คือน้องได้รับการวินิจฉัยมาว่าเป็นเด็กออทิสติก” “อุ๊ว่า เราไม่จำเป็นต้องไปอบรมที่ไหน เพราะว่าอุ๊ไม่ได้ไปอบรมที่ไหนเลยคะ อุ๊ศึกษาในอินเทอร์เน็ตแล้วก็อ่านหนังสือเอง มีหนังสือให้อ่านเยอะ หนังสือมีทั้งเมืองนอกและเมืองไทย เราสามารถอ่านได้เอง อย่างของอุ๊ก็มีหนังสือของแม่แดง (คุณณีนิจ ไซลิ่งการณ์ คลินิกจิตเวชเด็กและวัยรุ่น ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; ในคำพูดจะเรียกว่า จิตเวชเด็ก) ซึ่งได้ทดลองใช้กับเด็กที่ต้องได้รับการพัฒนาด้านการสื่อสารจริง ๆ มาแล้ว” “PECS เกิดจากโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีค่ะ พระองค์ส่งคนไปเรียนที่ประเทศออสเตรเลียแล้วนำมาเผยแพร่กระจายทั่วประเทศใน 7 จังหวัด หนึ่งในนั้นก็คือ จังหวัดเชียงใหม่ คือที่จิตเวชเด็กนี้ละคะ หลังจากแม่แดงเรียนรู้แล้วก็ฝึกเด็กๆ เสร็จแล้วแม่แดงก็เขียนเป็นหนังสือขึ้นเอง แล้วอุ๊ก็เอาเล่มของแม่แดงและทีมงานมาอ่าน” “นอกจากนั้นแล้ว ตอนนี้อยู่ในอินเทอร์เน็ตก็มี PECS ในเฟซบุ๊กก็มีการเผยแพร่ PECS ว่าเค้าได้มีการฝึกยังไงบ้าง ชมรมของจังหวัดชลบุรีนะคะ มีผู้หญิงเป็นประธาน อุ๊ว่าเค้าน่าจะทำเครือข่ายที่จังหวัดชลบุรี แล้วอามาลงเฟซบุ๊ก ว่าขั้นตอนแรกเกิดจากการทำกลุ่ม PECS แล้วก็อัดเคตการใช้ PECS แพร่กันในกลุ่มค่ะ” “ตอนที่น้องโชคชัยมาฝึกที่จิตเวชเด็กเนี่ย น้องก็ยังไม่ได้ฝึก PECS เลย ฝึกไม่ได้เพราะพฤติกรรมไม่พึงประสงค์เยอะ แต่อุ๊มาจิตเวชเด็กเนี่ย อุ๊ฝึกเองคือ อุ๊เห็นว่า น้องหยาบภาพมั่ว ๆ สักอันเพื่อแลกขนมกับน้องปรีดี (นามสมมุติ) ที่มาฝึกที่จิตเวชเด็กเหมือนกัน เมื่อเห็นว่า น้องโชคชัยแย่มาก เรียนอะไรก็ไม่เรียน โวยวายอย่างเดียว ทำอะไรก็ไม่ได้ แต่ถึงเวลากินเคี้ยวอมที จะแลกภาพมั่ว ๆ โดยที่ตาไม่มองเพื่อเอาของกิน อุ๊ก็เลยคลิก (click) วันแรกที่อุ๊ไปอุ๊เห็น อุ๊ก็เลยขอแม่แดงเลยว่า อันนี้อะไรคะ อุ๊อยากได้ อุ๊อยากรู้ แม่แดงเค้าก็เอาหนังสือให้อุ๊เล่มนึง อุ๊ก็เอาไปถ่ายเอกสารได้ตึก (อาคารเรียน คณะเทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) ตรงเขเวนอิลเว่นนั่นเลย แล้วก็มาสอนน้องโชคชัย ตั้งแต่วันนั้น จริง ๆ แล้วเนี่ยคือ อุ๊อ่านหนังสือมาก่อนแล้วและสอนน้องเอง เจ้าหน้าที่ที่จิตเวชเด็กเค้าก็ทำงานกัน เค้าก็ไม่ได้มาเน้นว่าจะมาฝึกให้เรา แต่เราอ่านแล้วทำเองแล้วไม่เข้าใจก็ถาม แม่แดงมากกว่า เฉพาะอุ๊ก็เลยคิดว่าไม่ต้องฝึกอบรมก็ได้ถ้าผู้ดูแลหะสนใจจริง ๆ มันทำได้ไม่ได้ยากคะ เราสามารถค้นคว้าได้คะ คือมีหนังสือเล่มนึงเราก็สามารถค่อย ๆ อ่านอะไรอย่างงี้ ถ้าไม่เข้าใจก็ถามผู้รู้เพิ่มเติมอะไรก็คะ แต่ว่าที่อุ๊ทำหะก่อนข้างถูกคือ อาจจะมีชคคิที่อ่านแล้วเข้าใจก็ได้คะอย่างตอนนี้ก็เริ่มมียูทูปให้ดูเป็นตัวอย่าง มีทั้งของเมืองนอกกับไทยสามารถ เซิร์ช (search) ดูได้ คือ เหมือนกับหลักสูตรที่แม่แดงสอนเรามา เหมือนกันเลย มันก็ง่ายที่มีช่องทางเยอะ ไม่ยากเลย”

ระยะประดิษฐ์ PECS : เริ่มจากผู้ดูแลทำความเข้าใจและประดิษฐ์ PECS ด้วยการจัดเป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกในการหยิบ-เก็บและจดจำ ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังต่อไปนี้ “PECS ก็คือ การแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสาร ใช้กับทุกความพิการที่ไม่สามารถใช้สื่อสารออกมาเป็นคำพูดได้ คนปกติคนที่ไม่มีปัญหาเรื่องการออกเสียงก็ใช้ได้คะ” “เด็กออทิสติกเค้าสามารถสแกน (scan) ภาพได้ดีกว่าการที่จะพูด สำหรับเด็กที่ยังพูดไม่ได้ก็จะเข้าใจในเรื่องของภาพได้ดีกว่าสั่งการให้พูด เพราะว่ากว่าจะพูดออกมาให้พูดนี่ สมองต้องทำงานหนักมากคะ ก็เลยเหมาะกะกับเด็กออทิสติกที่พูดไม่ได้ ก็จะช่วยให้อุ๊สามารถมีช่องทางในการสื่อสารมากขึ้น และก็พัฒนามากขึ้นตามศักยภาพและการฝึกฝนของผู้ดูแล ก็จะสามารถสื่อสารกับ

คนอื่นได้มากขึ้นเรื่อย ๆ ค่ะ” “จริง ๆ แล้วไม่ยากอะไรเลย อุปกรณ์ในการทำ PECS ก็ไม่ได้แพง คือ มีกระดาษและรูปภาพวาดเอาก็ได้หรือปริ้นท์รูปจากอินเทอร์เน็ตหรือในยูทูป (YouTube) ในกูเกิ้ล (Google) ก็ได้ค่ะ รูปภาพทุกอย่างที่น้องต้องการที่จะต้องสื่อสารแทนคำพูด เหมือนอย่างน้องต้องการพูดอะไรแล้วน้องพูดไม่ได้ เราก็เตรียมมาเป็นภาพที่น้องเข้าใจ แล้วก็มาตัดตามขนาดที่เราคิดว่าเด็กมองเห็น เด็กบางคนก็อาจจะมองเห็นภาพเล็ก ๆ ได้ แต่บางคนก็ต้อง 5x5 นิ้วประมาณนี้ค่ะ ก็ตามเหมาะสมของเด็ก ตามขนาดภาพ บางคนก็ต้องเพิ่มความหนาเป็น 9 นิ้ว ดึกว่า อาจจะใช้เทปใสแปะทับก็ได้ ไม่ต้องใช้เครื่องเคลือบพลาสติก หรือสติ๊กเกอร์ใสตัดขนาดใหญ่มากกว่ารูปภาพแล้วพับสี่ด้านรวม แล้วก็ติดตีนตุ๊กแกด้านหลัง ก็ใช้ได้แล้วค่ะ หรือถ้าตีหน้อยก็เคลือบ ก็อาจจะสวยงาม แล้วก็ตัดมุมไม่ให้มีรอยแข็ง โคนเด็กเวลาหยิบใช้แค่นั้นเอง ถ้าเคลือบก็อยู่ได้หลายปี อย่างของน้องโชคชัยอยู่ได้สามสี่ปี ไม่มีพังเลยค่ะ” “ถ้าภาพไหนเราใช้แล้ว เด็กเริ่มพูดได้เราก็เอาภาพนั้นออก แล้วเราก็เพิ่มภาพตามความจำเป็นในชีวิตของเค้า เช่น ถ้าเค้าไปโรงเรียนก็ต้องเป็นภาพเกี่ยวกับการเรียน เพื่อที่เค้าจะได้เรียนกับเพื่อนหรือตอบคำถามครูได้”

ระยะเวลาฝึกใช้ PECS : ผู้ดูแลทดลองใช้ PECS และประเมินทุกวัน พบว่า ภายหลังการฝึก 2 สัปดาห์ก็สามารถเห็นความเปลี่ยนแปลงคือ การให้ความร่วมมือในการใช้ PECS เพื่อสื่อสาร หลังจาก 1-2 เดือนผ่านไป การใช้ PECS เพื่อสื่อสารเป็นไปอย่างอัตโนมัติหรือเป็นความเคยชิน ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังต่อไปนี้ “การเปลี่ยนแปลงเห็นตั้งแต่แรกเลย หมายถึงว่า เค้าดีขึ้น จริง ๆ แล้ว 2 อาทิตย์ก็เริ่มเห็นการเปลี่ยนแปลงเยอะมาก เพราะน้องเค้ามีพฤติกรรมที่รุนแรง คือ ไม่ยอมฝึก ไม่อะไร แต่เค้าก็ยอมใช้ PECS ก็คือเห็นความเปลี่ยนแปลงจากปกติที่ไม่อะไรเลย เค้าก็ยอมที่จะแลก แต่อาจจะมึนงงว้าววายมึนอะไรบ้าง 1 เดือนแรกเป็นช่วงที่หนักที่สุดเพราะเค้าไม่ยอม เค้าเคยถูกเลี้ยงดูมาแบบสบาย ตามใจมา แล้วที่นี้พอเรามาใช้ PECS เพื่อเป็นเงื่อนไขที่ในเรื่องกิน เราเอา PECS มาฝึกในสิ่งที่เค้าชอบที่สุดก่อน แล้วค่อยขยายในเรื่องอื่น ๆ สำหรับน้องนี้ชอบกิน ก็เลยเน้นที่เรื่องกินอย่างเดียวไปก่อน ก็เลยเวลาจะกินอะไรคุณต้องหยิบ PECS มานะคะ ประมาณ 1 ถึง 2 เดือนยากมากสำหรับน้องโชคชัย คือ เค้าจะทำร้ายเพื่อได้สิ่งที่ต้องการ แต่ไม่ต้องการใช้ PECS เค้าจะให้เราแพ้เค้าให้ได้ ให้เรายอมเค้าคือเราต้องอดทน คือเค้ามีพฤติกรรมต่อต้านค่อนข้างเยอะนะเพราะถูกเลี้ยงดูมาแบบตามใจ ก็จะต้องขยับขาหน่อย แต่ทำได้ค่ะ ไม่มีใครทำไม่ได้ เพราะไม่ใช่อยู่ที่เด็กค่ะ แต่อยู่ที่ผู้ดูแล อยู่ที่ความพร้อมและความสนใจของผู้ดูแล ถ้าผู้ดูแลพร้อมเต็มที่แล้ว เด็กก็ไม่พ้นมือเรา ทุกเคส (case) เลย ก็คือทำได้ถ้าผู้ดูแลและพ่อแม่ยอมทำ เด็กบางคนที่มีฝึกให้ใช้ PECS ที่สถาบันพัฒนาการเด็กราชชนกนครินทร์เชียงใหม่ (เป็นวิทยากร) ประมาณอาทิตย์เดียวก็ได้ละ แล้วแต่เด็กกับความถนัดในการฝึกค่ะ”

ระยะเห็นผลเชิงประจักษ์ : การนำ PECS มาปฏิบัติตามขั้นตอน 6 ขั้นตอนและประเมินผลด้วยตนเอง (ด้วยผู้ดูแล) ก่อให้เกิดการเรียนรู้และประยุกต์ใช้ PECS ร่วมกับกลวิธีการรับรู้ผ่านการมอง (Visual strategies) คือการจัดทำตารางและขั้นตอนการทำงานของกิจกรรมในแต่ละวันด้วยรูปภาพ ทำให้พัฒนาการด้านการสื่อสารของบุคคลออทิสติกตัวอย่างดีขึ้นเป็นลำดับในหลายด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ภาษาคู อารมณ์และพฤติกรรม ด้านการเรียน ด้านการดำรงชีวิตและการทำงาน (ประกอบอาชีพ) ดังนี้

ด้านการสื่อสาร ภาษาคู อารมณ์และพฤติกรรม : น้องสามารถพูดเป็นคำที่มีความหมายได้และเพิ่มขึ้น รวมทั้งสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น ไม่แสดงอาการก้าวร้าว หรือทำร้ายตนเอง เพราะสื่อสารความต้องการกับบุคคลรอบข้างได้ ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังต่อไปนี้ “จริง ๆ แล้ว PECS สามารถช่วยให้เด็กพูดได้ด้วยในระดับหนึ่ง แต่ก็ได้หมายความว่าทุกคนนะค่ะ ก็คืออย่างน้องโชคชัยก็มีภาษามากขึ้น สามารถพูดได้มากกว่าเดิม เพราะว่า PECS จะมี 6 ขั้นตอน พอฝึกไปเรื่อย ๆ ครบทั้ง 6 ขั้นแล้ว จะมีสเตป (step) ที่ว่า เว้นช่วงให้เด็กได้มีโอกาสในการพูด คือ วิธีของ PECS จะส่งเสริมให้เด็กพูดได้ด้วย” “เค้าก็จะมีความสุขมากขึ้น เรียนได้ ทำงานได้ ทำทุกอย่างได้เหมือนเราเลยนะ จนตอนนี้ก็บางคนก็เค้าเคยเห็นน้องโชคชัยตอนแยะ ๆ เค้าก็บอกว่า น้องเหมือนคนปกติแก่พูดไม่ได้เท่านั้นค่ะ และเค้าควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้นเยอะเลยนะ”

ด้านการเรียน : น้องเข้าเรียนในชั้นเรียน โดยมีการเตรียมความพร้อม ด้วยตารางเรียนที่เป็นภาพ ประกอบด้วย ภาพครูผู้สอน วิชาที่สอน สำหรับการเรียนและงานที่ครูมอบหมายอาจปรับวิธีการตามที่น้องโชคชัยเข้าใจและทำได้ดีกว่า เช่น การระบายสีรูปภาพรวมกันแทนการบวกตัวเลข เป็นต้น ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังต่อไปนี้ “ผู้จัดทำภาพเป็นตารางกิจกรรมเป็นตารางเรียนให้เค้า” “อย่างตอนไปโรงเรียน อู๊ก็ต้องทำตารางเรียนเอง อู๊ก็ต้องมีการคุยกับคุณครูว่าครูเทอมนี้สอนอะไรมีตารางยังงัยบ้าง แล้วอู๊ก็เอากลับมาทำ แล้วก็จัดตารางเรียนเป็นตัวหนังสือ อู๊ก็ทำมาเป็นภาพ ถ่ายภาพคุณครูผู้สอนทุกวิชา ถ่ายภาพกิจกรรมขณะที่ทำกับคุณครูเพื่อที่จะได้ให้เค้ารู้ว่าครูคนไหนสอนวิชานี้ เรียกว่าอะไร วิชาวิทยาศาสตร์ครูคนไหนประกอบกัน แล้วก็ทำเป็นตารางว่าชั่วโมงนี้ทำอะไร ชั่วโมงต่อไปทำอะไร ๆ เชื่อมมัยคะ จากตอนแรกที่อู๊ไม่ทำตารางให้น้อง คือเค้าตัดเสื้อผ้าขาด ไม่มีความสุขในการเรียน แต่พอทำตารางให้ ดีขึ้น 80 เปอร์เซ็นต์ อ้อ!! ก็สมองเค้าไม่ได้มีความจำคืออย่างเรา เค้าไม่รู้หรือว่าวันจันทร์เรียนอะไร วันอังคารเรียนอะไร วัน ๆ อู๊ทำอะไร น้องก็ยังไม่รู้เลยเมื่อทำอะไร กินยาแล้วหรือยัง ยังไม่รู้เลย ยังลืมแล้วเลย คือยังมีกรอกินข้าว คือเค้าความจำสั้น การที่มีตารางหรือมีภาพอะไรที่จะทำให้เค้ารู้อยู่ตลอดเวลาจะเป็นการเยี่ยมที่สุดสำหรับเค้า สำหรับเด็กออทิสติกที่มีลักษณะคล้ายน้อง โชคชัยคะ คือเค้าก็ยอมเรียน ยอมทำกิจกรรม เค้าก็ทำได้ดีกว่าเด็กพิเศษคนอื่นที่ฟังก์ชัน (Function) ดีกว่าน้องด้วยซ้ำ เพราะว่าเด็กออทิสติกจะเป๊ะ (Fixed idea) ไง เอ่อ!! กลายเป็นเรื่องก็คืออย่างนี้ค่ะ”

ด้านการดำรงชีวิตและการทำงาน (ประกอบอาชีพ) : น้องสามารถใช้ชีวิตได้ดังบุคคลทั่วไปที่ฟังก์ชันทำได้ เช่น การทำกิจวัตรประจำวัน (การล้างหน้า แปรงฟัน แต่งตัว รับประทานอาหาร ฯลฯ) การซื้ออาหาร-รับเงินทอน-เก็บเงินทอน การซื้อของในห้างร้านตามรายการที่กำหนด เป็นต้น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้โดยไม่มีผู้ดูแล (คุณอู๊) ได้ ส่วนด้านการทำงาน มีการทำงานทุกวันอังคาร-วันศุกร์ จัดเตรียมห้องพักโรงแรมสำหรับผู้เข้าพักของสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์ เชียงใหม่โดยไม่รับเงินเดือน (จากบริษัทที่ว่าจ้าง) และทุกวันจันทร์ ทำงานขายของที่โรงพยาบาลมาราชนครินทร์เชียงใหม่ ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูล ดังต่อไปนี้ “ตอนนี้น้องโชคชัยอยู่ ม.ปลายแล้ว ก็ได้คุณครูสายอาชีพเป็นที่ปรึกษาที่เลยทำ IEP (Individualized Education Program คือ แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล) ให้สำหรับน้อง เราก็ก็นำรูปภาพหรือเป็นวีดีโอทางไลน์ ตั้งแต่ทำอะไร ไม่เป็นจนสามารถทำเป็น อย่างที่สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์เชียงใหม่ก็ได้รับเงินเดือนจากบริษัทหนึ่ง แต่ขอสงวนชื่อบริษัทนะคะ แต่ว่าทางครอบครัวคุยกันแล้วว่า ไม่ขอรับเงินเดือน เป็นต้นแบบให้กับสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์เชียงใหม่ซึ่งท่านผู้อำนวยการนายแพทย์สมชัย ทองถาวรได้เปิดโอกาสให้เราเป็นส่วนหนึ่งของโครงการต้นแบบของเด็กออทิสติกทุกฟังก์ชัน (All functional levels) โดยน้องแสดงถึงศักยภาพในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของบุคคลออทิสติกที่ไม่สามารถสื่อสารได้” “นอกจากนั้นแล้ว อู๊ก็เลย เอา PECS เอวีสซิว (Visual strategies : กลวิธีการรับรู้ผ่านการมอง) เอาโซเชี่ยลสตอรี (Social story) ที่อู๊ใช้กับน้องแล้วได้ผลที่บ้าน ไปทำที่โรงแรมของสถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์เชียงใหม่ อู๊ก็ทำเป็นรูปเป็นขั้นตอนให้น้องทำงาน จนตอนนี้น้องทำงานได้โดยไม่ต้องใช้ภาพ (Visual strategies) คือถ้าไม่บอกว่าเป็นเด็กพิเศษ คนที่มองมากก็จะมองว่า เค้าเหมือนเด็กปกติแต่เค้าไม่พูด เค้าทำอะไรอย่างได้” “ตอนไปตลาดเรา (อู๊กับน้อง) แยกกันซื้อของที่ตนเองต้องการคะ โดยให้เงินเค้าไว้เหมือนให้เงินเด็กไปโรงเรียน และน้องสามารถใช้ชีวิตอยู่กับใครก็ได้คะ เดี่ยวนี้เพราะเค้าสื่อสารได้และมีพัฒนาการอื่น ๆ เพิ่มขึ้นเยอะมาก ๆ ค่ะ” “น้องโชคชัยเป็นเคส (case) ที่หินสุด ๆ ค่ะ ทุกวันนี้ใคร ๆ ก็แปลกใจน้องดีขึ้นได้ขนาดนี้เลยหรือ แม้แต่คุณหมออัศวิน (นพ. อัศวิน นาคพงศ์พันธุ์ จิตแพทย์จิตเวชเด็กและวัยรุ่น คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) ที่ดูแลน้องก็พูด” “อู๊ใช้ PECS ตั้งแต่วันแรกที่อู๊เจอน้องเลยคะ แล้วก็ใช้มาทุกวันทุกเวลาจนถึงทุกวันนี้” “อู๊ไม่เคยคาดหวังว่าน้องต้องเป็นแบบไหน ต้องดีขึ้นขนาดไหน แค่เค้าทำในสิ่งที่ใคร ๆ ทำได้ ทำกับเค้าให้ดีที่สุดจริงๆ ด้วยความตั้งใจและหวังดี ทุกอย่างมาเองเหมือนเสกมาจากเบื้องบนเลยคะ” “ล่าสุดวันนี้มีเรื่องประทับใจสำหรับอู๊ คือ น้องดูสิ่งเคลื่อนไหวมากจนควบคุมอารมณ์ตัวเองไม่ค่อยได้ แต่เค้าสามารถจัดการกับอารมณ์ตัวเองได้ คือเค้าเริ่มหงุดหงิดอย่างมาก แต่มีสติเอาผ้าเช็ดหน้าในกระเป๋ามาสับปาก

แล้วก้คิดเพื่อระบายอารมณ์ของตนเองแทนที่จะทำร้ายตัวเองเหมือนเมื่อก่อน และในที่สุดเค้าสามารถสงบลงได้ด้วยตัวเอง
 อู๋ เห็นเค้าแล้วเค้าพูดว่า เก่งมาก ๆ ๆ ๆ ๆ เด็กดีที่ควบคุมตัวเองนะครึบ ด้วยน้ำเสียงที่เบาและเป็นมิตร แล้วเค้าก็สงบลงใน
 ที่สุด โดยไม่มีเสียงดังและทำร้ายตัวเองเลย เพียงแค่ก้ดผ้าจนตัวสั่นเท่านั้นเอง สิ่งนี้ที่อู๋ได้มาโดยไม่เคียดแค้นคิดมันเป็นเหมือน
 เทวดาส่งมาจริง ๆ ค่ะ”

3) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาทักษะการสื่อสารของบุคคลออทิสติกด้วย PECS

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ PECS แบ่งเป็น 3 ด้านคือ 1) ด้านผู้ฝึก (ผู้ดูแล) : ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลมักไม่พยายาม
 เต็มที่ แต่บอกว่ทำไม่ได้ เพราะพ่อแม่หลายคนข้อยกก่อนเห็นความสำเร็จ ข้อเสนอแนะ : ผู้ดูแลต้องมีความพร้อม
 ความสมัครใจ และความอดทนอย่างเต็มที่ในการพัฒนาทักษะการสื่อสารของน้อง ๆ ด้วย PECS ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูล
 กล่าวว่า “เราต้องอดทน ไม่มีใครทำไม่ได้ เพราะไม่ใช่อยู่ที่เด็กค่ะ แต่อยู่ที่ผู้ดูแล อยู่ที่ความพร้อมและความสมัครใจของ
 ผู้ดูแล ถ้าผู้ดูแลพร้อมเต็มที่แล้ว เด็กก็ไม่พ่นมือเรา ทุกเคส (case) เลย ก็คือทำได้ถ้าผู้ดูแลและพ่อแม่ยอมทำ เด็กบางคนที่ถูก
 ฝึกให้ใช้ PECS ที่สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์เชียงใหม่ (เป็นวิทยากร) ประมาณอาทิตย์เดียวก็ได้ละ แล้วแต่เด็กกับ
 ความถนัดในการฝึกค่ะ” 2) ด้านผู้รับการฝึก (บุคคลออทิสติก) : การต่อต้านเงื่อนไขหรือสิ่งแปลกใหม่จากการใช้ PECS โดยมี
 พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง ทำร้ายตนเองหรือผู้อื่น ข้อเสนอแนะ : ผู้ดูแลต้องมีความอดทนอย่างเต็มที่ในการพัฒนาทักษะการ
 สื่อสารของน้อง ๆ ด้วย PECS ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูล กล่าวว่า “เรา (ผู้ดูแล) ต้องอดทน ว่าเด็กคนไหนมีพฤติกรรมค่อนข้าง
 เยอะก็จะค่อนข้างยากหน่อย แต่ทำได้ไม่มีใครทำไม่ได้ เพราะไม่ใช่อยู่ที่เด็ก แต่อยู่ที่ผู้ดูแล ความพร้อมของผู้ดูแล ความ
 สมัครใจของผู้ดูแล ถ้าผู้ดูแลพร้อมเต็มที่แล้ว เด็กก็ไม่พ่นมือเราทุกเคสเลยคะ” และ 3) ด้านเครื่องมือพัฒนาทักษะการสื่อสาร
 (PECS) : รูปภาพที่นำมาทำ PECS สื่อสารไม่ตรงตามความต้องการของเด็ก และไม่สะดวกในการหยิบหรือเก็บรูปภาพ
 ข้อเสนอแนะ : รูปภาพที่ใช้สื่อสารควรเป็นภาพที่ทำให้เด็กเข้าใจมากที่สุดโดยนำรูปภาพมาให้เด็กเลือกเอง และจัดรูปภาพ
 ให้อยู่เป็นหมวดหมู่ ดังคำพูดของผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “รูปภาพยังใ้ก้ได้แล้วแต่เด็กเข้าใจ เรายึดที่เด็กเลยคะ เด็กบางคนนี้เป็น
 ภาพสีแต่เด็กก็ไม่เข้าใจนะ บางทีเราต้องเอาภาพ 2 ภาพมาให้เด็กเลือก อย่างเช่น อันไหนภาพนี้เราให้เด็กหยิบ ถ้าเด็กหยิบ
 ภาพนั้นแสดงว่าเด็กเข้าใจภาพนั้น คือบางทีภาพสีมันมีหลายแบบ ถ้าเด็กเข้าใจภาพไหนเราก็เอาภาพนั้น เด็กอาจจะเข้าใจ
 ภาพขาวดำก็ไม่ใช่ไร หรือวาดซีเท่ ๆ ใ้ได้ไม่เป็นไรเพราะว่าในภาพนั้นจะมีตัวหนังสืออยู่ในภาพด้านล่างด้วย เพื่อที่จะให้
 คนทุกคนในโลกใบนี้อ่านได้ ก็เด็กอ่านไม่ได้แต่เค้าก็อ่านภาพได้” “สำหรับอู๋ จัดให้น้องเป็นหมวดหมู่เลย เป็นหมวดหมู่
 กิริยา อาหาร สี ผลไม้ เป็นหมวดหมู่อะไรอย่างนี้คะ ก็บังคับตอนฝึกเลยว่า เวลาใช้คุณต้องเก็บมาไว้ ณ ตำแหน่งเดิม
 เพราะเค้าจะได้หาง่าย ทีนี้ส่องเค้าจะสแกน (scan) ไร่ละว่า ภาพไอติมอยู่หน้าที่เท่าไร คือก๊อริบ ๆ เค้าเร็วมาก”

จากการถอดบทเรียน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ว่า PECS เป็นกลยุทธ์การเรียนรู้โดยเน้นการมองเห็นประเภท
 หนึ่งและเป็นวิธีการเรียนรู้สำหรับบุคคลออทิสติกที่ได้ผลและมีประสิทธิภาพมากที่สุดในปัจจุบัน มีการรวบรวมงานวิจัย
 เกี่ยวกับเรื่องนี้ ถึงจำนวน 27 ชิ้นในปี 2009 ของเพรสตันและคาร์เตอร์ (Preston & Carter, 2009) และในงานวิจัยเหล่านี้มี
 งานวิจัยที่เป็นแบบ Randomized Controlled Trials (RCTs) ด้วยหลายชิ้น ซึ่งให้ผลการฝึกที่เหมือนกันคือ เด็กมีพัฒนาการ
 ทางด้านการสื่อสารเพิ่มมากขึ้นอย่างชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนและหลัง รวมทั้งงานวิจัยที่ไม่ใช่งานวิจัยเชิงทดลอง (อิสริย์
 เชื้อนสุวรรณ, 2555; Cannella-Malone, Fant, & Tullis 2010; Carr & Felce, 2006; Yoder, & Stone, 2006; Yoder &
 Lieberman, 2010) ผลการวิจัยโดยภาพรวมพบว่า การพัฒนาทักษะการสื่อสารโดยใช้รูปภาพมีประสิทธิภาพในการเพิ่มช่อง
 ทางการสื่อสารให้กับบุคคลออทิสติกสามารถสื่อสารกับบุคคลอื่นในสังคมแทนการพูดได้ ทำให้ความเครียด ความคับข้อง
 ใจลดลง ควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น ซึ่งเกิดจากการที่เด็กหรือบุคคลออทิสติกไม่สามารถสื่อสารความต้องการของตนเองให้
 ผู้อื่นรู้ได้ ประกอบกับเด็กหรือบุคคลออทิสติกมักมีปัญหาอารมณ์ไม่คงที่ เช่น โกรธง่ายหรือมีอารมณ์รุนแรง จากความคับ
 ข้องใจที่เกิดขึ้นเมื่อการแก้ปัญหาหรือการจัดการกับสิ่งแวดล้อมไม่ได้ดังเป้าหมายที่ตั้งไว้ ความผันแปรของระดับความ

ต้นตอที่สูงเกินไปหรือต่ำเกินไป จะส่งผลให้เกิดความล้มเหลวในการปรับระดับความรู้สึกและการรับรู้ที่ไม่คงที่ในการดำเนินชีวิตประจำวัน จนส่งผลต่อการปรับสภาวะอารมณ์สังคม (Socio-emotional) (ฐาวิรี ชันสำโรง, เมธิสา พงษ์ศักดิ์ศรี, 2560) สอดคล้องกับการศึกษาของ คาร์ฟีโร (Cafiero, 1995 : 213) ที่ได้ศึกษาผลการช่วยเหลือเด็กวัยร่นออทิสติกในชั้นเรียนที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวและไม่สามารถใช้ภาษาพูดในการสื่อสาร ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นไปอย่างธรรมชาติ และใช้การสื่อสารทางสายตาด้วยรูปภาพในชีวิตประจำวันทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน โดยไม่มีการชี้แนะ พบว่า เด็กนักเรียนมีการสื่อสารมากขึ้น มีผลการเรียนดีขึ้น มีพฤติกรรมและควบคุมอารมณ์ได้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลต้องฝึกเด็กอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาทุกโอกาส เพื่อให้เด็กเกิดการเชื่อมโยง ดังเช่น อุมพร ตรังคสมบัติ ได้กล่าวไว้ว่า เทคนิคการสอนจะได้ผลดีก็ต่อเมื่อทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เป็นเคล็ดลับความสำเร็จ (อุมพร ตรังคสมบัติ, 2545 หน้า 182) ดังนั้น ความต่อเนื่องในการฝึกของเด็กออทิสติก 1 คน จึงต้องอาศัยผู้ปกครองหรือผู้ดูแลในการสอนเด็กอย่างจริงจังสม่ำเสมอและต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยเริ่มใช้ PECS กับเรื่องที่ใกล้ตัวและชอบมากที่สุดของเด็กหรือบุคคลออทิสติกก่อน แล้วจึงขยายไปยังเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน พร้อมทั้งกำหนดตารางและขั้นตอนการทำงานของกิจกรรมในแต่ละวันด้วยรูปภาพ (Visual strategies) เพื่อให้การทำงานทุกด้านเป็นลำดับขั้นตอน เข้าใจง่ายจากการดูภาพ นับเป็นแนวปฏิบัติที่สามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารได้อย่างประสิทธิผลสำหรับบุคคลออทิสติกที่มีข้อจำกัดด้านการพูด แม้ระดับรุนแรง ให้ไปสู่ขั้นสื่อสารเพื่อการดำรงชีวิต ด้านการเรียน และการทำงานได้จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่ดูแลบุคคลออทิสติก เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ชมรมผู้ปกครองบุคคลออทิสติก เป็นต้น ควรประชาสัมพันธ์ให้สังคม ชุมชน เข้าใจและให้โอกาสบุคคลออทิสติกที่มีข้อจำกัดด้านการพูด แต่สามารถสื่อสารด้วยภาพได้ ในการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม เป็นส่วนหนึ่งของสังคม และทำงานประกอบอาชีพได้อย่างทัดเทียมกับบุคคลทั่วไป พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล รวมถึงประชาชนทั่วไปรู้จักและนำ PECS มาใช้พัฒนาทักษะการสื่อสารให้กับบุคคลออทิสติกหรือบุคคลที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยการพูด แม้มีระดับอาการรุนแรง ให้เกิดประสิทธิผลในการดำรงชีวิต การเรียน และการทำงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจของผู้ดูแล
2. สถานพยาบาลของรัฐควรนำ PECS มาใช้พัฒนาทักษะการสื่อสารให้กับเด็กหรือบุคคลออทิสติกที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยการพูด หรือนำ PECS มาใช้สื่อสารทดแทนการพูดสำหรับกลุ่มอื่น ๆ ที่มีข้อจำกัดด้านการพูด
3. สถานศึกษาของรัฐและเอกชนที่เปิดรับเด็กที่มีภาวะออทิสติก ควรนำ PECS มาใช้พัฒนาทักษะการสื่อสารให้กับเด็กหรือบุคคลออทิสติกที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยการพูดคู่ขนานไปกับการเรียนด้านวิชาการ หรือกลุ่มเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยการพูด
4. ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็กหรือบุคคลออทิสติกที่ไม่สามารถสื่อสารด้วยการพูด ควรนำ PECS มาใช้พัฒนาทักษะการสื่อสารให้กับบุตรหลานหรือเด็กในปกครองด้วยความพยายามและอดทนอย่างเต็มที่ โดยไม่ย่อท้อ ให้ได้รับประสิทธิผลของ PECS อย่างแท้จริง จะช่วยให้เด็กหรือบุคคลออทิสติกกลุ่มนี้มีคุณภาพชีวิตและความสุขเพิ่มขึ้นจากการสื่อสารความต้องการของตนเองให้กับผู้อื่นได้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ คุณอุภาพร พลกระโทก ผู้ดูแลบุคคลออทิสติกที่ได้กรุณาให้ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น ตลอดจนอนุญาตให้นำผลการวิจัยอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งมาเผยแพร่ต่อสาธารณะ และขอขอบคุณน้องโชคชัย (นามสมมุติ) บุคคลออทิสติกต้นแบบที่ได้เข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้ จนกระทั่งงานวิจัยนี้บรรลุผลและมีคุณภาพการต่อผู้ปกครองและผู้ดูแล รวมทั้งผู้ที่

เกี่ยวข้องกับบุคคลออทิสติกที่มีข้อจำกัดด้านการสื่อสาร โดยเป็นแนวปฏิบัติสำหรับพัฒนาทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการใช้ PECS อันนำไปสู่ขั้นสื่อสารเพื่อการดำรงชีวิต การเรียน และการทำงานอย่างแท้จริงได้

**รูปภาพและวีดิทัศน์ “การใช้ PECS ของบุคคลออทิสติกต้นแบบ” ได้รับอนุญาตจาก คุณอุภาพร พลกระโทก (ผู้ดูแล) ให้นำเผยแพร่เพื่อประโยชน์แก่สาธารณะได้ :

 https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=1364127100278572&id=100000438844533

 <https://goo.gl/photos/W7jseigU5o559Nco9>

 <https://youtu.be/a9SD5HCieKE>

 <https://goo.gl/photos/2nawXJmKJ4Ea1FQ6A>

 <https://youtu.be/M5Wdjaq9Iqo>

 <https://youtu.be/47kxp-4HuF4>

 https://youtu.be/YoNrz7qJP_U

 <https://youtu.be/Sc3UJd7NK0A>

 <https://youtu.be/Sc3UJd7NK0A>

เอกสารอ้างอิง

1. ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา. 2555. *ออทิสติก*. [ค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559]; ค้นจาก: <http://www.happyhomeclinic.com/au02-autism.htm>
2. เมธิศา พงษ์ศักดิ์ศรี. *ภาวะออทิสติกและผลกระทบต่อสังคมรวมทั้งการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายออทิสติก*. เชียงใหม่; ภาควิชา กิจการรรมบำบัด คณะเทคนิคการแพทย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2554.
3. Spitzer S L. 2004. *Common and uncommon daily activities in individual with autism: challenges and opportunities for supporting occupation*. In H. Miller-Kuhaneck (Ed.), *Autism: a comprehensive occupational therapy approach (2 nd ed., pp. 83-106)*. Bethesda, MD: American Occupational Therapy Association.
4. สถาบันราชานุกูล. 2555. “เด็กออทิสติก” *คู่มือสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, หน้า 18 - 19.
5. สถาบันราชานุกูล. 2556. *ฝึกเด็กออทิสติกกระตุ้นแรงสื่อสารกับครอบครัวผ่านรูปภาพ*. [ค้นเมื่อ 29 กันยายน 2559]; ค้น จาก: <http://rajanukul.go.th/main/km.php?mode=academic&group=10&submode=academic&idgroup=6&id=4639>
6. ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา. 2549. *ออทิสติก*. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.happyhomeclinic.com/au02-autism.htm>. (2 กันยายน 2559).
7. Bogdashina O. 2003. *Sensory Perceptual Issue in Autism and Asperger Syndrome*. New York: Jessica Kingsley.
8. สุวารี ชันสำโรง, เมธิศา พงษ์ศักดิ์ศรี. 2560. การถอดบทเรียนการพัฒนาทักษะในการดำเนินชีวิตสำหรับบุคคลที่มีภาวะออทิสติกในมุมมอง ผู้เชี่ยวชาญ. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, 2560;18(1), หน้า 5-18.
9. Preston, D., & Carter, M. 2009. *A review of the efficacy of the picture exchange communication system intervention*. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 39, 1471-1486.
10. อิศริย์ เขื่อนสุวรรณ. 2556. การพัฒนาแนวปฏิบัติในการฝึกการสื่อสารบุคคลออทิสติกโดยใช้รูปภาพ. *พยาบาลสาร*, 40 (9)หน้า 120-129.
11. Cannella-Malone, H.I., Fant, J.L., & Tullis, C.A. 2010. Using the picture exchange communication system to increase the social communication of two individuals with severe developmental disabilities. *Journal of Developmental Physical Disabilities*, 22, 149-163.
12. Carr, D., & Felce, J. 2006. Increase in Production of Spoken Words in Some Children with Autism after PECS Teaching to Phase III. *Journal of Autism and Developmental Disabilities*, 37, 780-787.
13. Yoder, P. J. & Lieberman, R. G. 2010. Brief report: Randomized test of the efficacy of Picture Exchange Communication System on highly generalized picture exchanges in children with ASD, *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 40, 629-632. doi. 1007/s10803-009-0897-y
14. Yoder, P., & Stone, W.L. 2006. A randomized comparison of the effect of two prelinguistic communication interventions on the acquisition of spoken communication in preschoolers with ASD. *Journal of speech, language, and hearing research*, 49, 698-711. [PubMed]
15. Cafiero, J.M. 1995 *Teaching Parents of Children with Autism Picture: Communication Symbols as a Natural Language to Decrease Levels of Family Stress*. Unpublished doctoral dissertation: University of Toledo.
16. อุภาพร ตรังคสมบัติ. *ช่วยลูกออทิสติก*. กรุงเทพฯ: ชันดำการพิมพ์, 2545.